ABORDĂRI METODOLOGICE PENTRU CERCETAREA UNEI INIȚIATIVE DE IMPACT COLECTIV

METHODOLOGICAL APPROACHES TO RESEARCHING A COLLECTIVE IMPACT INITIATIVE

CZU: 303.72:364.62-053.2(478) **https://doi.org/10.59295/spd2025s.109**

Alexandra SAFRONOVA
ORCID: 0009-0004-6532-2497
E-mail: safronova.alex.87@gmail.com
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Anastasia OCERETNÎI
ORCID: 0000-0002-4648-7921
E-mail: anastasia.oceretnii@usm.md
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *Authors examine the methodology to research Moldova's first Collective Impact initiative in childcare reform, applying the six conditions for systems change framework to assess its effectiveness in mobilizing and coordinating key stakeholders within the national child protection system. The research methodology adopts a mixed methods approach and includes individual interviews with experts to capture the unique experiences of the specialists involved, documentary analysis to examine secondary data and Outcome Harvesting to assess the results of the interventions. This approach provides opportunities for a holistic evaluation of the CI initiative, revealing practical lessons and challenges encountered as well as enabling development of recommendations for further implementation.*

Keywords: *collective impact, documentary analysis, key informant interview, outcome harvesting, six conditions of systems change.*

INTRODUCERE

Impactul colectiv (IC) [1, pp. 36-37] ca un cadru metodologic, aplicat pentru soluționarea problemelor sociale complexe, este o abordare relativ nouă, care se află în proces de descriere teoretică pe scala globală. Impactul colectiv este o abordare de colaborare structurată care reunește diverși actori în jurul unei viziuni comune pentru rezolvarea problemelor sociale complexe, bazându-se pe cinci condiții cheie: o agendă comună, sistem de măsurare comună, activități de consolidare reciprocă, comunicare continuă și un „backbone” - o structură de sprijin. În 2021 inițiativa Changing The Way We Care (CTWWC) pentru prima dată în Republica Moldova a început aplicarea metodologiei IC pentru a continua reforma sistemului de îngrijire a copilului. În 2022, în cadrul cercetării *Impactul colectiv: mecanism de mobilizare și coordonare a actorilor cheie în domeniul protecției copilului din Republica Moldova* a fost descrisă prima etapă

a IC. După aceasta, CTWWC a devenit unul dintre lideri din sector prin mobilizarea și coordonarea actorilor sociali-cheie, acordarea suportului guvernului Republicii Moldovei în elaborarea cadrului legislativ și normativ, închiderea instituțiilor rezidențiale pentru copii, organizarea primei conferințe dedicate finanțării serviciilor sociale în cadrul asocierii Republicii Moldova către Uniunea Europeană și altele. Continuarea cercetărilor privind eficiența metodologiei IC din perspectiva mobilizării și coordonării actorilor cheie este actuală din mai multe motive. *În primul rând*, IC încurajează colaborarea între diverse părți interesate, inclusiv agențiile guvernamentale, organizații de societate civilă, mediu academic și altele. Această colaborare este esențială pentru abordarea problemelor sociale complexe, cum ar fi protecția copilului, deoarece asigură că eforturile nu sunt dublate și că resursele sunt utilizate eficient [2, p.228]. *În al doilea rând*, prin alinierea obiectivelor și activităților diferiților actori, IC poate duce la intervenții mai eficiente și la rezultate mai bune pentru copii, de exemplu în domeniul sănătății [3, p. 482-492]. Cercetarea și rafinarea metodologiilor de impact colectiv pot contribui la asigurarea faptului că schimbările realizate sunt durabile pe termen lung [4.p.7]. Impactul colectiv se bazează pe sisteme de măsurare comună, ceea ce înseamnă că deciziile se bazează pe date și dovezi. Acest lucru poate duce la elaborarea politicilor și programelor mai bine informate, în beneficiul copiilor care sunt în centrul acestor eforturi [3, p.482-492]. Înțelegerea modului în care impactul colectiv funcționează în Republica Moldova poate oferi perspective care sunt aplicabile în alte regiuni și contexte. Acest lucru poate ajuta la scalarea strategiilor de succes și la adaptarea acestora la medii diferite, extinzând astfel impactul măsurilor eficiente de protecție a copiilor. În același timp, noutatea metodologiei pentru contextul național creează anumite provocări în ceea ce privește măsurarea eficienței acestuia. Prin diferite metode și tehnici, cum ar fi tehnica documentară, interviul individual aprofundat și analiza cantitativă și calitativă a datelor colectate prin metodologia „Outcome Harvesting" cercetătorii fac o încercare de a documenta procese sociale complexe care au loc în cadrul unui inițiative de impact colectiv.

METODOLOGIA CERCETĂRII

Pe măsură ce Impactul Colectiv este aplicat în mai multe contexte și domenii, crește și volumul literaturii de specialitate. Pe lângă acest proces de conceptualizare, cresc și oportunitățile de aplicare practică și replicare a acestuia pentru dezvoltarea sistemelor. Lucrările recente ale lui Kania J., unul din principalii autori ai metodologiei se concentrează pe conceptualizarea cadrului Șase Condiții pentru Schimbarea Sistemelor, care include politici, practici, fluxuri de resurse, relații și conexiuni, dinamici de putere și modele mentale [5, p.4], precum și pe explorarea modului în care cele trei niveluri ale acestuia interacționează cu Impactul Colectiv [6]. În cele din urmă, teoria celor șase condiții ale schimbării sistemului oferă o perspectivă structurată pentru înțelegerea interacțiunii dintre factorii expliciți și impliciți care determină transformarea sistemică [5, p.4]. Aceste cadre îmbunătățesc capacitatea de a evalua și de a înțelege natura multidimensională a inițiativelor de IC.

În articolul „The Water of Systems Change" (Apa schimbării sistemelor), Kania J., Kramer M. și Senge P. discută un model aplicabil pentru finanțatori și alte persoane interesate de crearea schimbării la nivelul unui sistem, în special cu accent pe lucrul asupra șase condiții plasate pe trei niveluri de schimbare [5, p.4]. Acest model „triunghi inversat" subliniază șase condiții critice care influențează transformarea sistemică:

- Politicile: Reguli, reglementări și priorități guvernamentale, instituționale și organizaționale care ghidează acțiunile proprii și ale altor entități.
- Practici: Activitățile promovate de instituții, coaliții, rețele și alte entități care vizează îmbunătățirea progresului social și de mediu. De asemenea, în cadrul entității, procedurile, orientările sau obiceiurile informale comune care alcătuiesc activitatea acestora.
- Fluxuri de resurse: Modul în care banii, oamenii, cunoștințele, informațiile și alte active, cum ar fi infrastructura, sunt alocate și distribuite.
- Relații și conexiuni: Calitatea conexiunilor și a comunicării între actorii din sistem, în special între cei cu istorii și puncte de vedere diferite.
- Dinamica puterii: Distribuția puterii decizionale, a autorității și a influenței formale și informale între indivizi și organizații.
- Modele mentale: Obiceiuri de gândire - convingeri și presupuneri profunde și moduri de operare acceptate care influențează modul în care gândim, ceea ce facem și modul în care vorbim.

Plus, pentru a evidenția cât de vizibile și accesibile pentru observare, influență și analiză sunt aceste schimbări, modelul propune trei niveluri distincte de schimbare, fiecare cu diferite grade de vizibilitate:

Nivelul explicit: schimbările sunt vizibile, formale și clare pentru actorii din sistem. Sprijinirea sistemului pe acest nivel include schimbări de politici organizaționale, documente de politici publice, schimbările în practici și fluxul resurselor. Resursele includ nu doar cele financiare, dar și cunoștințele, informații, etc. Schimbările explicite sunt esențiale, dar singure sunt insuficiente pentru o transformare durabilă.

Nivelul semi-explicit: relații și conexiuni între indivizi și organizații și dinamica puterii. Acești factori subtili influențează semnificativ comportamentul și luarea deciziilor în cadrul unui sistem.

Nivelul implicit: implică modelele mentale, convingerile și ideologia. Schimbările transformative depind adesea de schimbarea acestor ipoteze fundamentale. Condițiile implicite modelează modul în care oamenii percep problemele și soluțiile, devenind astfel motoare puternice ale transformării sistemice [5, p.6-8].

Pentru a îmbrățișa pe deplin schimbarea sistemelor, reprezentanții societății civile, parteneri de dezvoltare, cercetători și sociologi trebuie să recunoască faptul că este esențial să lucreze la toate cele trei niveluri. În cazul nostru, pentru a cerceta o inițiativă de impact colectiv, aplicând cadrul teoretic de șase condiții-cheie, vom apela la metoda mixtă de cercetare. Având în vedere complexitatea inițiativelor de IC, abordările bazate pe metode mixte sunt considerate adesea cele mai eficiente [7, p. 32]. Metodele calitati-

ve oferă profunzime și context, surprinzând perspectivele părților interesate și nuanțele colaborării. Abordările cantitative oferă informații măsurabile privind rezultatele și dinamica procesului. Metodologia „Outcome Harvesting" oferă oportunități de analiză prin organizarea rezultatelor în grupuri relevante teoriei sau modelului aplicat în cadrul studiului [8, p.104]. Combinarea acestor metode poate asigura o înțelegere holistică a proceselor și impactului inițiativei în condițiile lipsei cercetărilor academice similare realizate în contextul Republicii Moldova.

Outcome Harvesting (recoltarea rezultatelor) este o metodă retrospectivă de identificare și analiză a schimbărilor sau rezultatelor specifice obținute prin proiecte și inițiative. Metodologia este special dezvoltată pentru a identifica, formula, analiza și interpreta rezultatele intervențiilor în contexte în care relațiile între cauză și efect sunt greu de înțeles cât în proces de planificare, atât și în proces de implementare [8, p.1]. Această metodologie este deosebit de valoroasă pentru a surprinde efectele complexe, neliniare ale eforturilor de reformă în domeniul îngrijirii copiilor. Metodologia poate fi aplicată pentru monitorizare, precum și pentru evaluarea progresului [8, p.4]. Prin potențialul metodologiei Outcome Harvesting ar fi posibil să se evidențieze succesele sau provocările ascunse, promovând o înțelegere mai profundă a efectelor transformatoare ale inițiativei.

În practică, metodologia presupune folosirea unui instrument simplu de colectare a datelor, care include patru elemente și de obicei este structurat într-un tabel: (1) Rezultatul pozitiv sau negativ, (2) Relevanța rezultatului pentru obiectivele intervenției, (3) Contribuția intervenției la acest rezultat, (4) Sursa de informație [8, p.55]. Fiecare element trebuie să fie scris conform regulilor stricte și să includă informațiile care pot fi verificate. Acesta include datele, numele, funcțiile și afilierea persoanelor concrete care au manifestat schimbări de comportament. Relevanța trebuie să explice actorilor importanța acestei schimbări pentru scopurile intervenției, precum și importanța schimbării comportamentului. Pentru a dovedi faptul, că acest rezultat s-a produs grație în urma intervenției, este necesar de a descrie în mod detaliat toate activități care au contribuit la schimbare. Aceste activități neapărat trebuie să fie realizate înainte de data schimbării comportamentului observat [8, p.41]. Metodologia se bazează pe șase pași esențiali, aplicați într-un proces flexibil și iterativ, care include următoarele etape: (1) proiectarea recoltării, (2) revizuirea documentelor, (3) angajarea surselor umane (4) substanțierea externă, (5) analiza și interpretarea, (6) utilizarea rezultatelor [8, p.8].

În cadrul analizei și interpretării datelor, informațiile colectate sunt introduse într-o bază de date și codificate. Această abordare permite o analiză integrată, combinând datele calitative (poveștile de schimbare și percepțiile actorilor cheie) cu cele cantitative (numărul de politici modificate), oferind astfel o înțelegere multidimensională a impactului intervenției. În cadrul cercetării datele colectate prin metodologia Outcome Harvesting vor fi analizate din mai multe perspective, cum ar fi data când a avut lor schimbarea și timpul între prima contribuție și rezultatul propriu-zis. De asemenea vom analiza rezultatele din punct de vedere tipului actorului din sistem, nivelul, de exemplu național

sau local și activități care au adus contribuție la atingerea rezultatului. Pentru a cerceta intervențiile în cadrul unei inițiative de impact colectiv rezultatele vor fi analizate din perspectiva celor șase condiții pentru schimbarea sistemelor.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Metodologia de cercetare va include o combinație de metode calitative și cantitative pentru a asigura o evaluare comprehensivă și riguroasă. În primul rând, interviurile individuale cu experți vor fi esențiale pentru a obține perspective detaliate și aprofundate de la profesioniștii implicați direct în coordonarea și implementarea inițiativelor de protecție a drepturilor copilului. Aceste interviuri vor permite identificarea provocărilor și a succeselor întâmpinate, oferind o înțelegere nuanțată a eficienței metodologiei impactului colectiv. În al doilea rând, tehnica documentară va implica analiza datelor secundare, inclusiv notițele ședințelor, rapoartele trimestriale, rapoartele de evaluare, publicațiile relevante și datele cantitative despre ședințe, evenimente și participanți. Această abordare va permite o evaluare obiectivă a progresului și a impactului inițiativelor de protecție a copilului. În plus, analiza datelor colectate prin intermediul metodologiei „Outcome Harvesting" va fi aplicată pentru a identifica și evalua rezultatele obținute, oferind o imagine clară a modului în care intervențiile au contribuit la îmbunătățirea situației în domeniul protecției drepturilor copilului. Metodologia poate fi aplicată ca una singura sau ca un element al abordării mixte [8, p.5]. Această metodologie combinată va asigura o evaluare detaliată și bine fundamentată a eficienței metodologiei impactului colectiv în contextul specific al Republicii Moldova. Prin abordarea atentă și echilibrată, care îmbină metode de cercetare solide, prin triangularea datelor din interviuri, documente și observații, cu o profundă înțelegere a contextului local, acestea încearcă să surprindă nu doar faptele, ci și subtilele nuanțe ale schimbării sociale.

Cercetarea actuală are un aspect inovator și lipsa experienței de aplicare a impactului colectiv în contextul Republicii Moldovei, noutatea și prevalența aspectului teoretic față de cel aplicativ al metodologiei limitează varietatea metodelor de cercetare care pot fi aplicate. În primul rând, determinarea impactului direct al inițiativelor de IC poate fi o provocare din cauza suprapunerii eforturilor altor organizații și a factorilor externi. Cercetătorii trebuie să delimiteze în mod clar contribuțiile IC la rezultatele observate. În al doilea rând, asigurarea că opiniile diferitelor părți interesate sunt auzite în cadrul procesului de cercetare este esențială pentru realizarea unor evaluări exacte și etice.

Din cauza faptului că, Cadrul celor șase condiții pentru schimbare sistemelor este relativ nou (2018) și fundamentarea pe elemente existente și acceptate ale schimbării sistemelor, nu au fost găsite critici importante ale acestuia. Cu toate acestea, limitările potențiale ale utilizării sale pentru a analiza datele privind consolidarea sistemului în domeniul protecției copilului, colectate prin intermediul metodologiei „Outcome Harvesting", pot include următoarele:

1. În interesul superior al copilului nu este întotdeauna posibil să se aștepte schimbările la toate nivelurile, dar schimbările observabile nu pot garanta întotdeau-

na un mediu sigur pentru copii.
2. Dinamica puterii este dificil de schimbat atât din punct de vedere al timpului, cât și al resurselor, cu toate acestea, schimbările la nivelul indivizilor pot să nu fie importante după încheierea mandatului sau schimbările organizaționale și, astfel, să nu influențeze sistemul.
3. Metodologia „Outcome Harvesting" este concepută pentru a surprinde schimbările comportamentale observabile, astfel încât pentru schimbările de atitudini sau cunoștințe ar trebui să se manifeste printr-un comportament - acest lucru s-ar putea să nu se potrivească cu nivelul implicit a cadrului teoretic.
4. Rezultatele sunt înregistrate retrospectiv în majoritatea cazurilor. Prin urmare, este posibil ca cifrele disponibile la momentul cercetării să nu includă toate rezultatele.

CONCLUZII

Cercetarea inițiativelor de impact colectiv necesită metodologii inovatoare care să surprindă complexitatea și natura lor colaborativă. Prin utilizarea unor metode, precum interviurile cu experți, analiza documentară, revizuirea datelor secundare și recoltarea rezultatelor, cercetătorii pot oferi informații utile care sporesc eficacitatea și durabilitatea acestor inițiative. Interviurile individuale cu experții reprezintă o metodă valoroasă pentru explorarea în profunzime a perspectivelor și experiențelor actorilor implicați în inițiativele de IC. Plus, analiza documentară va permite cercetătorilor să obțină o înțelegere mai profundă a inițiativei de IC, evidențiind discrepanțele dintre planificare și punerea în practică. Metodologia „Outcome Harvesting" poate aduce plus valoare prin captarea rezultatelor complexe și neliniare, contribuind la înțelegerea impactului real al inițiativei. Cu toate acestea, cercetarea se poate confrunta cu provocări privind delimitarea contribuțiilor IC de alți factori externi, asigurarea echității în reprezentarea opiniilor și respectarea standardelor etice.

Pentru a îmbunătăți metodologia de cercetare și a minimiza limitările, se recomandă luarea în considerare a aspectului atribuirii versus contribuției prin includerea întrebărilor relevante în instrumentele de colectare a datelor, cum ar fi ghidurile de interviu. În orice caz, este esențial să se evalueze și să se descrie toate limitările cercetării. În același timp, se recomandă să se analizeze cu atenție lista de experți care vor fi intervievați pentru a se asigura reprezentarea diferitelor părți interesate din cadrul IC. Nu în ultimul rând, este obligatoriu să se stabilească așteptările și limitele utilizării interne a datelor prin discutarea și formalizarea relațiilor din cadrul cercetării cu conducerea inițiativei.

REFERINȚE:

1. BAMBERGER, M. *Introduction to Mixed Methods in Impact Evaluation* în Impact Evaluation Notes, No.3. August 2012 38 p. p. 32

2. KANIA, J., KRAMER, M. Collective Impact. În: Stanford Social Innovation Review, iarna 2011, DOI 10.48558/5900-KN19 pp. 36-41.
3. KANIA J. KRAMER M. SENGE P. *The water of systems change*, FSG, 2018 20 p. p4.
4. *Sesiunea națională cu participare internațională de comunicări științifice studențești dedicată aniversării a 75-a a USM Ediția a XXV-a*, Rezumatele comunicărilor, Volumul II, SAFRONOVA A. *Systems for child care reform in Moldova and opportunities to do business differently through collective impact*, Chișinău, 22-23 aprilie 2021, ISBN 978-9975-152-93-8. pp. 228-230
5. SMART J. *Collective impact: Evidence and implications for practice Child Family Community Australia*, CFCA PAPER NO. 45, 22 p. ISBN: 978-1-76016-152-1 2017, p. 7
6. SCHAFFER K, CILENTI D, și alții *Using a Collective Impact Framework to Implement Evidence-Based Strategies for Improving Maternal and Child Health Outcomes*, în Health Promotion Practice, Mai 2022, DOI: 10.1177/1524839921998806 pp. 482-492
7. WILSON-GRAU, R. *Outcome Harvesting: Principles, Steps, and Evaluation Applications*. IAP Information Age Publishing, Inc, 2019., 233 p.ISBN 978-1-64113-389-0, p. 104
8. KANIA, J. (2020) *John Kania on Systems Change and Collective Impact (interview). Platform C*. [Online] Available: https://platformc.org/publications/john-kania-systems-change-and-collective-impact.

N.B*. Tema tezei de cercetare: Evaluarea eficienței metodologiei impactului colectiv în coordonarea actorilor cheie din domeniul protecției drepturilor copilului în Republica Moldova în contextul agendei de asociere cu Uniunea Europeană.*

Specialitatea științifică: 541.01. Teoria și metodologia sociologiei.